

§ 200

Dnr 00373/2021

Remiss - Boverkets promemoria Önskemål om utökat bemyndigande att meddela föreskrifter för friytor för lek och utevistelse vid skolor, förskolor, fritidshem och annan jämförlig verksamhet

Sammanfattning

Boverket har lämnat ett förslag till ändring i 10 kap. 9 § plan- och byggförordningen (2011:238), PBF. Boverket önskar ett utökat bemyndigande att meddela föreskrifter om friyta för lek och utevistelse enligt 8 kap. 9 § andra stycket samt 10 och 11 §§ PBL. Boverket vill kunna ställa bindande krav på kvaliteter och placering av friytor för lek och utevistelse vid fritidshem, skolor, förskolor och annan jämförlig verksamhet. Boverket har dock inte för avsikt att genom föreskrifter ställa krav på friytornas storlek.

Boverket tog redan år 2015 fram en vägledning och allmänna råd (2015:1) om friytor för lek och utevistelse vid skolor, förskolor och fritidshem. Sedan dess har trenden visat att barn får allt mindre utrymme i stadsmiljöer, trots att forskningen pekar på hur viktig utemiljön är för barns och ungas lek, lärande och hälsa. Barns och ungas mående har försämrats, bland annat på grund av minskad fysisk aktivitet. Barnkonventionen har blivit svensk lag år 2020.

Boverket anser att tillämpningen av 8 kap 9 § andra stycket PBL i dag är bristfällig när det gäller friytor för skolor och förskolor. Boverket tror att bestämmelserna i PBL och de allmänna råden är för vaga för att kunna ge tillräckligt stöd i bygglovsprövningen samt framtagandet av detaljplaner. Därför vill Boverket nu ta fram bindande regler för friytor vid fritidshem, skolor och förskolor och ber om ett bemyndigande.

Stadsbyggnadsnämnden har beretts möjlighet att yttra sig och synpunkter ska vara Finansdepartementet tillhanda senast den 7 juli 2021.

Stadsbyggnadsförvaltningen välkomnar att Boverket vill kunna ställa bindande krav på kvaliteter och placering av friytor för lek och utevistelse vid fritidshem, skolor, förskolor och annan jämförlig verksamhet. Detta ligger helt i linje med Helsingborgs stads arbete med utformning av skolgårdar och förskolegårdar.

Vi anser dock att det hade varit önskvärt om Boverket även kunde ställa krav på friytornas storlek vid skolor och förskolor i föreskriften. Med hänsyn till de senaste årens utveckling i bostadsbyggandet hade det även varit bra om Boverket kunde ge mer stöd när det gäller friytornas innehåll och placering nära bostadstomter.

Sedan år 2019 har Helsingborgs stad kommunala riktlinjer för utformning av skolgårdar och förskolegårdar. Dessa har tagits fram i ett förvaltningsövergripande samarbete mellan stadsbyggnadsförvaltningen, skol- och fritidsförvaltningen, miljöförvaltningen samt fastighetsförvaltningen och används som stöd i plan- och bygglovsärenden samt i utformning och projektering av utemiljöer. Riktlinjerna ställer i stort sett liknande krav på friytornas kvaliteter och placeringar som Boverkets exempel på föreskrift för friytor vid förskolor och skolor, förutom att stadens riktlinjer även innehåller mått för vad som ska räknas som tillräckligt stor friyta. Intilliggande lekplatser samt natur-, idrotts- eller grönområden ser vi som ett bra komplement, framför allt i centrala lägen, där det är ont om plats. Vi uppmuntrar till att skol- och förskolegårdar nyttjas för lek även utanför verksamhetstid.

Vår erfarenhet är att riktlinjerna har underlättat kommunikationen med konsulter, byggherrar och verksamhetsutövare. Framför allt definitionen på vad som är en tillräckligt stor friyta har gett effekt, då siffermått är tydliga och enkla att förstå och tillämpa. Därför hade det varit önskvärt om Boverket även kunde få ett bemyndigande om att ställa krav på friytornas storlek.

Stadens riktlinjer för gårdarnas storlek är visserligen lägre än de rekommendationer som finns i Boverkets vägledning "Gör plats för barn och unga". Det krävs dock att ytan har en viss storlek för att kunna uppfylla de kvalitativa förutsättningar som nämns i Boverkets exempel för föreskrift. Framför allt i de tidiga planeringsskedena underlättar dessa mått för att säkerställa att det finns ytmässiga förutsättningar för en ändamålsenlig utformning av skol- och förskolegårdar.

Vi välkomnar att Boverkets exempel på föreskrift även innehåller krav på att friyta för gymnasieskolor ska placeras och ordnas på det sätt som är skäligt med hänsyn till elevernas och verksamhetens behov. Under de senaste åren har allt fler gymnasieskolor sökt sig till Helsingborgs centrala delar, där det finns begränsade möjligheter att anpassa utemiljöerna till gymnasieelevernas behov. Stadens riktlinjer för skolgårdar omfattar bara förskole- och grundskolegårdar. Det behövs en dialog med gymnasieskolorna för att förbättra förutsättningarna för mer fysisk aktivitet för den åldersgruppen, som visar på den största ökningen av psykisk ohälsa under de senaste åren.

Kraven på tillräckligt stor friyta för lek och utevistelse på tomten eller i närheten av den i 8 kap. 9 § andra stycket samt 10 och 11 §§ PBL gäller inte bara för lokaler för fritidshem, förskola, skola och annan jämförlig verksamhet, utan även för byggnadsverk som innehåller en eller flera bostäder.

De trender som beskrivs i Boverkets promemoria om mindre utemiljöer vid förskolor och skolor och minskad tillgång till grönytor ser vi även när det gäller tillgång till tillräckligt stora och gröna bostadsgårdar. Och på samma sätt som Boverket anser att tillämpning av 8 kap 9 § andra stycket PBL är bristfällig när det gäller friytor för skolor och förskolor så är tillämpningen bristfällig när det gäller friytor vid bostäder.

Under de senaste åren har staden i flera projekt försökt att säkerställa användbara bostadsgårdar, framför allt när det gäller förtätningsprojekt. Staden har tagit fram underlagsmaterial baserat på forskning som ställer samman vilka kvaliteter en bostadsgård borde ha för att vara användbar. Men det är väldigt svårt att hävda dessa kvaliteter i plan- eller bygglovsärenden. Därför hade det varit bra om Boverket kunde ge mer stöd i bedömning av friytans innehåll och placering även när det gäller friytan vid bostäder.

Ordförandens förslag

Ordförandes förslag till stadsbyggnadsnämnden är

att anta yttrandet som sitt eget och överlämna det till Finansdepartementet.

Stadsbyggnadsnämnden beslutar

att anta yttrandet som sitt eget och överlämna det till Finansdepartementet.

Beslutet ska skickas till
Finansdepartementet
